

Секція 3. Сучасні технології бібліотечного обслуговування користувачів

Муніципальна бібліотека ім. А. Добрянського: реалії сьогодення

Щербанюк Леся Ілярівна

Директор Муніципальної бібліотеки ім. А. Добрянського
м. Чернівці

6 жовтня 2005 року відбулося урочисте відкриття Муніципальної бібліотеки імені Анатолія Добрянського. В цій унікальній книгозбірні зберігається домашня бібліотека Заслуженого діяча мистецтв України, Почесного громадянина міста Чернівців, лауреата премії імені С. Воробкевича, блискучого науковця та оратора – Анатолія Миколайовича Добрянського. В основних фондах налічується 27 300 книг та літературних журналів. Це – видання української і світової класики, з питань культури, мистецтва, історії, педагогіки, філософії, психології, краєзнавства, багато різноманітної енциклопедичної та довідкової літератури.

Сьогодні цей заклад культури належить до комунальної власності територіальної громади міста Чернівців.

Анатолій Миколайович Добрянський народився 26 серпня 1935 року в селі Волосо-Крикливець Крижопільського району Вінницької області в родині вчителів, де книга була у великій пошані. В 1937 році «чорний ворон» забрав батька, директора школи, і він більше не повернувся додому. Після війни мама з двома синами переїхала на Буковину. Тут, в Сокирянах, він закінчив середню школу, а потім філологічний факультет Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича. Після закінченні аспірантури в 1962 році майже 40 років працював на кафедрі української літератури. Доцента кафедри української літератури, кандидата філологічних наук,

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

літературознавця, мистецтвознавця, поета, лектора, ведучого мистецьких вечорів і концертів пам'ятають чернівчани, які мали щастя слухати та читати його нариси про діячів української культури. А. Добрянський – автор антології «Український сонет». На його вірші писали музику композитори Андрій Кушніренко та Степан Сабадаш.

Чи не єдиною його пристрастю були книги, які він дбайливо збирав упродовж всього життя: купував у книжкових магазинах, замовляв у видавництвах, учні і колеги дарували Анатолію Миколайовичу книги привезені зі всіх куточків України та інших країн. Багато книжок було йому подаровано авторами, про що свідчать дарчі надписи. Вони зберігаються у меморіальній кімнаті Муніципальної бібліотеки. Серед них є: автографи Ліни Костенко, Анатолія Солов'яненка, Марії Бієшу, Івана Миколайчука, Дмитра Гнатюка, Богдана Ступки, Івана Драча, Івана Дзюби, Миколи Вінграновського, Дмитра Павличка, Ігоря Калинця, Богдана Мельничука, Володимира та Михайла Івасюків, Тамари Севернюк, Марії Матіос, Галини Тарасюк, Софії Майданської, Наталки Кашук, Елеонори Соловей та багатьох-багатьох інших визначних особистостей, які творили і творять культуру України. Неперевершеним талантом – українським словом – Анатолій Добрянський творив їхні літературно-мистецькі портрети зі сцени. Всі ці надбання людського духу були ним ретельно перечитані. Тому наприкінці свого земного життя свою книгозбірню Анатолій Миколайович заповів місту, в якому пройшли майже всі його роки і, яке він дуже любив. Доля була прихильна до цієї книгозбірні. Міська рада прийняла цей дар від свого Почесного громадянина, відкривши Муніципальну бібліотеку його імені. Якщо раніше цими книжковими скарбами могли користуватися тільки друзі, викладачі та студенти Анатолія Миколайовича, то тепер вони відкриті для всіх бажаючих.

30 травня 2008 року Муніципальна бібліотека ім. А. Добрянського отримала з Москви домашню бібліотеку

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

письменника та колишнього в'язня ГУЛАГу Петера Зігмундовича Деманта (2.08.1918, Інсбрук – 11.12.2006, Москва). Він жив у нашому місті з 1919 року, приїхавши сюди з родиною із Австрії. У Чернівцях, в інтелігентній родині, де панував дух високої європейської культури, пройшли його найкращі роки дитинства та юності. Як виявилось, це були взагалі найщасливіші його роки, бо в 1941 році Деманта арештували і вивезли в ГУЛАГ. Наприкінці життя він переїхав жити в Москву до дружини, де і відійшов у вічність. А бібліотеку заповів місту своєї юності і за особистої підтримки Чернівецького міського голови та посольства Австрії в Москві вона була перевезена до Муніципальної бібліотеки.

Серед 4 000 книг та періодичних видань цієї бібліотеки є твори давньої, російської та світової літератури, видання про подорожі та експедиції, енциклопедії, словники, дослідження з історії та культури Чернівців та наукові розвідки про життя ГУЛАГу. Більша частина книг вийшла друком німецькою та румунською мовами, а також французькою, китайською, арабською, італійською. У бібліотеці зберігаються сім авторських книг Петера Деманта, які він підписував псевдонімом Вернон Крес.

Цю традицію підтримали відомі чернівчани. Частину своїх домашніх бібліотек передали Муніципальній бібліотеці професор В. Антофійчук, професор С. Абрамович, професор П. Рихло, професор М. Крачило, письменники та викладачі університету – О. Романенко та Я. Вишиваний, політолог І. Буркут; піаніст, композитор, який відзначений ЮНЕСКО званням «Золоте ім'я світової культури» Й. Ельгісер. До цих фондів забезпечено відкритий доступ читачів. Саме це сприяє залученню учнів і студентів до користування енциклопедіями, багатотомними виданнями, науковим апаратом бібліотеки.

У сучасному світі, який так швидко змінюється, на перше місце стає вміння швидко знайти потрібну інформацію і перетворити її у певний план дій. Співробітники бібліотеки

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

докладають багато зусиль щоб викликати в читачів повагу до книги, заохочувати до пошуку потрібної інформації, та й взагалі надати можливість, особливо вже «комп'ютеризованій» молоді відчутти атмосферу шанобливого ставлення до книг, які зберігають дух своїх власників, дуже шанованих у нашому місті людей.

За час роботи бібліотеки її фонди поповнилися новими надходженнями, на які регулярно виділяє кошти управління культури міста. За 5 років було придбано 442 книги. Перш за все це енциклопедичні видання, словники, підручники і монографії із загальнонаукових дисциплін, мовознавство та літературознавство, книги сучасних авторів, переклади з іноземних мов. При комплектуванні фондів здійснюємо детальний відбір, щоб кожна книжка в нас «працювала».

У цей прагматичний час молодь більше часу проводить за комп'ютером, ніж у бібліотеці, тому ми шукали такі форми роботи, щоб про нашу бібліотеку знали якомога більше людей. Для цього в бібліотеці проводимо різноманітні культурно-мистецькі заходи, запровадили чотири авторські програми, із залученням відомих в нашому місті особистостей, які мають талант спілкування з великими аудиторіями слухачів.

Під час відзначення 600-річного ювілею з дня документальної згадки про місто над Прутом, ми проводили цикл заходів. Першою була започаткована програма «Історія вулиць та її жителів», яку вже п'ятий рік поспіль веде науковий співробітник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, краєзнавець, архівіст – Марія Никирса. Почали, звичайно, з вулиці Української та будинку № 22, де знаходиться Муніципальна бібліотека ім. А. Добрянського. Це розкішна вілла початку ХХ століття в стилі модерн, сьогодні є пам'яткою архітектури місцевого значення, належала родині Фішерів, а з повоєнних років в ній розташовувалася редакція найдавнішої і єдиної на той час у Чернівцях газети «Радянська Буковина», яка й сьогодні перебуває на другому поверсі цього

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

будинку, готує до друку газету з оновленою назвою «Буковина». Тут завжди було активне літературне та мистецьке життя. Цієї будівлі не минав жоден діяч культури, який жив у Чернівцях тимчасово чи тільки приїжджав до міста. Тут побували або працювали в різний час І. Вільде, А. Малишко, О. Гончар, В. Чорновіл, Т. Мельничук, Т. Севернюк... Перші проби пера тут зробили В. Бабляк, М. Ткач, А. Добрянський, Б. Мельничук, М. Івасюк, В. Михайловський... Власне тут знаходилося обласне літературне об'єднання - Спілки письменників України. Перебували у цій будівлі відомі митці краю, такі як Н. Яремчук, В. Івасюк, П. Дворський, І. Миколайчук, С. Ротару. Вишукані інтер'єри та розташування будівлі надихнули кіномитців на зйомки таких відомих фільмів, як телесеріал «Де ти був, Одісей» з Донатасом Баніонісом у головній ролі; «Лучаферул» («Ранкова зоря») Емілія Лотяну, присвяченого Михаю Емінеску; «Меланхолійний вальс» Бориса Савченка за мотивами оповідання Ольги Кобилянської. Тому абсолютно органічним є той факт, що в цьому приміщенні продовжується літературно-мистецьке життя Чернівців і всієї Буковини, адже і в бібліотеку, і в редакцію навідуються люди з цілого краю.

На вулиці Українській, з протилежного боку від бібліотеки, розташовується така відома споруда у Чернівцях, як Український Народний Дім, де вже понад 120 років відбуваються важливі для української державності та культурного життя нашого міста події та зустрічі. Тут перебували і читали свої твори І. Франко, Л. Українка, Б. Лепкий, Ю. Федькович, С. Воробкевич, О. Ольжич, Д. Дорошенко і цей перелік ще можна продовжувати. Поруч знаходиться ще одне творіння відомого чеського архітектора Й. Главки – Вірменська церква (нині зал органної та камерної музики).

Не менш цікаві були авторські програми мистецтвознавця Світлани Біленкової «Чернівецькі архітектурні етюди», на яких розповідалося про ландшафт Чернівців, архітектурні стилі

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

нашого міста, прекрасні зразки забудови та впорядкування європейських міст.

Завжди з великим нетерпінням чекають наші читачі на чергову зустріч з автором програми «Міський силует» відомим дизайнером моди Світланою Крачило та її роботами. На цих зустрічах читачі дізнаються про те, якою була мода в Чернівцях 100 років тому, що носять сьогодні, які тенденції будуть в наступних сезонах. І це все демонструють студенти, які здобувають професію дизайнера моди. Адже красиво, зі смаком одягнуті чернівчани, особливо молодь – обличчя нашого міста, і цього теж потрібно навчати.

У колекції Анатолія Миколайовича значну частину складають поетичні збірки як української, так і зарубіжної поезії. Адже він високо цінував поезію, його наукові дослідження присвячені сонету. В молоді роки він сам багато віршував, в його квартирі читалися вірші, народилася не одна поетична збірка його друзів та вдячних і талановитих студентів. Щоби продовжити цю традицію, до Міжнародного дня поезії було започатковано цикл заходів під назвою Мистецька світлиця «О, що то є – поезія землі?». Проводить Заслужений діяч мистецтв України, поетеса, перекладач, авторка 27 поетичних збірок, лауреат Міжнародної премії ім. В. Винниченка, обласної літературно-мистецької премії ім. С. Воробкевича, премій ім. В. Бабляка і Д. Загула – Тамара Севернюк. У заходах беруть активну участь учні шкіл міста, студенти технікумів та вузів, які роблять перші літературні проби пера в поезії, прозі, художньому перекладі. З них 14 учасників були відібрані для участі у Всеукраїнському конкурсі «Моя Батьківщина: Україна очима дітей». Із творами можна познайомитись в мережі Інтернет на сайті www.pedagog.org.ua.

Робота бібліотеки привернула увагу багатьох мешканців, адже Чернівці за висловом Георга Гайнцена, завжди було містом, в якому «фірми фіакрів сперечалися про Карла Крауса», а «книгарень було більше, ніж пекарень», тобто

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

містом, в якому книга завжди була у пошані. На пропозицію читачів було започатковано літературні зустрічі «Книга в житті чернівчан». В гостях побував Заслужений артист України, композитор, співак, викладач ЧНУ ім. Ю. Федьковича Іван Дерда з родиною, а також науковці, підприємці, небайдужі до книги чернівчани. Ця добра традиція буде мати гарне продовження.

Не залишаються поза увагою і ювілейні дати видатних діячів України та світу в галузі літератури та мистецтва.

Читачі спільно з співробітниками бібліотеки «пройшлись» стежками Олега Ольжича по місту, присвятили захід до 100-річного ювілею поета, разом з Тамарою Севернюк та Володимиром Стариком пізнавали таємниці Ірини Вільде, яка любила Чернівці і приїжджала сюди до останніх днів свого життя. До 150-річного ювілею Івана Франка читачі були запрошені на його чернівецькі адреси, захід проводився за участю професора Богдана Мельничука, а «Доброю звісткою від Івана Франка» з вчителями української мови поділився доцент кафедри української літератури Львівського Національного університету ім. І. Франка Ростислав Чопик.

Бібліотекою була організована зустріч журналістів, викладачів університету, членкинь жіночого товариства з – американською письменницею та психологом Корою Шварц, яка, перебуваючи в Чернівцях, дізналася про те, що народилася в той же день, коли померла Ольга Кобилянська, що стало основним чинником популяризації творчості письменниці за океаном. Кора Шварц створила світлицю її пам'яті та фінансує переклад її творів англійською мовою.

У бібліотеці були започатковані літературні зустрічі з журналістами і письменником, поетом Василем Кожелянкою. Передбачалося продовжити ці заходи, але не судилось...

Таким чином, співробітники бібліотеки намагаються продовжити подвижницьку справу Анатолія Миколайовича Добрянського. Він присвятив усе своє життя до останнього

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

подиху збереженню неповторного духу міста, в якому, за словами П. Целана, жили «книги і люди». Бібліотека стала місцем, де читачам надається можливість спілкування з літературою, культурою і мистецтвом.

Співробітники бібліотеки підготували до друку низку видань:

У 2008 р. вийшли друком:

– Ігор Буркут: Біобібліографічний покажчик (Чернівці: Прут, 2008. – 148 с.), підготовлена до 60-річчя відомого політолога, громадського діяча, викладача ЧНУ ім. Ю. Федьковича спільно з кафедрою політології та державного управління університету та Чернівецькою обласною універсальною бібліотекою ім. М. Івасюка;

– Василь Селезінка: Біобібліографічний покажчик (Чернівці: Буковина, 2008. – 128 с.), присвячений 75-річчю журналіста, режисера, письменника, актора, сценариста. громадського діяча.

Особлива гордість співробітників підготоване до друку видання – «Свідчення й освідчення...» (Автографи для Анатолія Добрянського) (Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 328 с.), яке містить 441 автограф з книг, подарованих А. Добрянському видатними письменниками, науковцями, громадсько-культурними і освітніми діячами впродовж з 1951 – 2003 років. Заслужують уваги читачів:

– брошура «Серце моє – Чернівці», будинки-ювіляри 2008 року,

– буклет «Муніципальна бібліотека ім. А. Добрянського»;

– збірник доповідей та повідомлень, виголошених на Міжнародній науково - практичній конференції «Бібліотеки – центри духовної спадщини» (Чернівці: Прут, 2010), присвячений 600-річчю першої писемної згадки про Чернівці;

– «Буковинський златоуст» (К.: ВЦ «Академія», 2010) книга спогадів, статей, віршів про Анатолія Добрянського.

Зважаючи на те, що Болонський процес передбачає збільшити частку самостійної роботи студентів, співробітники

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

бібліотеки вважають своїм надзвичайно актуальним завданням навчити студентів самостійно працювати з книгою, розвивати в них творчі задатки, ініціативність, прищепити навички активного наукового пошуку, критичність мислення (знову ж таки – навчити вчитися, навчатися довічно) [1].

Це досягається у співпраці із викладачами Чернівецького Національного університету, які дають студентам індивідуальні завдання, а виконати їх допомагають бібліотекарі, скеровуючи пошук інформації в різних джерелах, у першу чергу в друкованих. І хоча значній частині студентства притаманне споживацьке ставлення до неякісних, проте легко доступних, Інтернет-ресурсів, слід привчати їх до інформаційного пошуку у друкованих джерелах.

Інформаційні технології [4] мають дуже серйозний вплив на розвиток бібліотек, і існує небезпека того, що підкоривши інформаційний простір, ми втратимо здатність до індивідуального розвитку. Проте електронні інформаційні ресурси не можуть замінити фахової друкованої періодики, а мають, насамперед, «торувати шлях до неї» [3].

Як писав в свій час німецький філософ Мартін Гайдеггер, протидією ері технології є «поетичне мислення». Воно надає простір для прояву сутності речей. Такою є і сутність бібліотеки. Звертаючись знову до Гайдеггера, слід зазначити, що світ без бібліотек – це світ без древнього грецького храму, що підноситься вгору на тлі вечірнього неба, окреслюючи і наповнюючи світ навколо себе. Це світ без домівки для святості...Якщо справді дзвін почне дзвонити за бібліотекою, то це буде втратою нашої плоті й крові, наслідком нашої колективної нерозсудливості та гордині.

Тому необхідно виховувати в студентів культуру роботи з різними інформаційними джерелами [7]. Для цього співробітники бібліотеки використовують і наявний фонд, і, звичайно ж залучають наявні новітні технології та електронні документи. Але навчити здійснювати інформаційний пошук

Друга науково практична конференція «Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства», 23 вересня 2010 р, Львів, Україна

можна при наявності серйозних мотиваційних чинників. Студентам дають такі завдання, на які немає відповіді в Інтернеті, або обирають цікаві теми для бакалаврських чи магістерських робіт, інформацію для яких можна знайти лише в друкованих джерелах, а електронні масиви інформації надають підказку шляхів пошуку та посилання на наукові друковані видання та фахову періодику.

Співробітники бібліотеки намагаються впливати на читачів і психологічними засобами, зокрема, з метою заохочення студентів до самоосвіти читальний зал оздобили плакатом, на якому сформулювали 7 корисних звичок, якими повинна володіти молода людина в сучасному світі [7]:

1. Комунікативна компетентність – вміння налагоджувати і підтримувати контакти з людьми, які нас оточують, тобто вчитися жити разом.

2. Системність мислення – вміння навчатися, тобто людину потрібно навчити й вона сама повинна прагнути навчатися вчитися.

3. Вибір пріоритетів – визначення своєї життєвої мети, вміння долати перешкоди, розв'язувати справжні проблеми, на які не існує наперед визначених відповідей.

4. «Управління часом» або time-management – вміння самоорганізуватися, управляти часом та емоціями, бути відповідальним та самодисциплінованим, виробити звичку шукати причини невдач і долати їх.

5. Пошукові навички – вміння шукати і знаходити дає чудовий фундамент для самоосвіти. Щоби успішно конкурувати на ринку праці і долати кар'єрні сходи, просто необхідно швидко і якісно орієнтуватися в останніх тенденціях своєї діяльності.

6. Нейролінгвістичне програмування – вміння правильно висловлювати свою думку і бажання вислухати співбесідника.

7. Загальна ерудиція – її вартість не тільки в практичному застосуванні, але і в радості відкриття нового, і в здатності відчувати себе особистістю, бути собою.

Такі нестандартні підходи теж повертають увагу читача до книги. Виховання у читачів поваги до книги, історії та культурної спадщини рідного міста є пріоритетним напрямком в роботі Муніципальної бібліотеки. Маленький колектив створює у бібліотеці особливу атмосферу, щоб читачам було комфортно працювати та знаходити потрібну інформацію.

Список використаних джерел:

1. Гардашук Т. Євроінтеграційні виміри освіти / Гардашук Т. // Сучасність. – 2009. – Ч.3-4. – С. 235-245.

2. Евсюкова С. 7 полезных навыков, которым не учат в вузе. А надо бы! / Евсюкова С. // Женский журнал. – 2010. - № 2. – С. 68-71.

3. Збитневська А. Бібліотека майбутнього / Збитневська А.; пер. з пол. Л. Лугової // Бібліотечний форум України. – 2006. – № 1. – С. 53-56.

4. Каллістер П. Майбутнє бібліотек / Каллістер П.; пер. з англ. Н. Стрішенець // Бібліотечний форум України. – 2005. – № 2. – С. 46.

5. Пауль Пшенічка: «Масовий обман в освіті досяг критичних масштабів»/ Бесіду вела Ж.Одинська // Буковин.віче. – 2009. – 2 жовт.(№ 76). – С 1,2; 7 жовт. (№ 77). – С. 5; 21 жовт.(№ 81). – С. 3.

6. Стрішенець Н. Бібліотеки XXI століття / Стрішенець Н. // Бібл. форум України. – 2004. – С.39-41.

7. Цивильская О. Интеллект-центр – библиотека будущего, или будущее библиотек / Цивильская О. // Шкільна бібліотека. – 2009. – № 1. – С. 31-33.